

כנגדו. פי' לפי שסובב עליו בבחי' מקיף [וכמ"ש* כמה פירושים במ"א בענין איך הוא סובב כל עלמין]. ובזה יובן ענין מארז"ל אלפים שנה קדמה התורה לעולם כי לפי פשוטו אינו מובן שקודם שנברא העולם לא הי' בחי' זמן כלל. ואיך שייך לומר אלפים שנה. אלא הענין דהנה אורייתא וקוב"ה כולא חד שהיא רצונו ית' והוא רצונו אחד שהוא סובב כ"ע וכדי להתלבש בעולם הוצרכה להתלבש בבחי' חו"ב שהן הן בחי' אלפים שנה אאלפך חכמה אאלפך בינה כו"א:

(וביאור) הענין בענין שמע"צ שהוא בחי' עצרת תהיה לכם ממש מה שבשביעי של פסח נאמר עצרת להוי' אלקיך. הענין כמ"ש והוא כחתן יוצא מחופתו. חתן לשון יחיד. ולפעמים נאמר מצהלות חתנים לשון רבים. והענין כי הנה ביום חתונתו זה מתן תורה. כי חתן חות דרגא ירידת והמשכת אור א"ס למטה. ולכן ניתנה התורה בה' קולות קול הוא המשכה. שלהיות המשכת התורה מלמעלה עד למטה יש בזה ה' בחי' המשכות זו אחר זו הא' המשכת אור א"ס בחכמה אאלפך חכמה אאלפך בינה הב' מהחכמה למדות ואח"כ במחודמו"ע וכמ"ש במ"א. אך דרך כלל הם ב' בחי' חתן. הא' המשכת האור בחכמה דאצילות והוא התורה שלמעלה והחכמה מאירה בכל עולם האצילות. הב' עוד ירידה שניה מה שנמשך להתלבש בתורה דבריאה שהיא רק בחי' נובלות חכמה שלמעלה משא"כ עצמיות ח"ע נאמר ע"ז ופני לא יראו וכמ"ש באגה"ק ע"פ עוטה אור. וכ"כ בלק"ת בתחלת פ' בראשית שהתורה שלפניו נקרא תורת הבריאה ועמ"ש מזה בפ' עקב גבי ברכת הארץ שזהו ענין על תורתך שלמדתנו. דפי' תורתך היינו התורה כמו שהיא באצילות ושלמדתנו היינו כמו שנמשכה בבריאה. ועמ"ש מענין זה בפ' שלח בד"ה אני דפי' ציצית בפי' בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה ועמ"ש מענין ב' בחי' חתן בד"ה שיר השירים ובד"ה לבבתני בפ' פנחס. אך יש עוד מעלה יתירה להיות בחינת והוא כחתן דהיינו גילוי פנימית התורה לעתיד אשר אותה ההמשכה שבפנימית ח"ע דאצילות מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות תהיה מתגלה ג"כ למטה ממש בבי"ע. ונמצא יהי' רק בחי' חתן אחד שיהיה הגילוי למטה כמו למעלה ממש. ועמ"ש בד"ה כי תשמע בקול מה שמלובש בתוך הקול. שהוא מה שלמעלה מבחינת ה' קולות עצמן כו', ועד"ז ממש יובן ההפרש בין בחינת עסק התורה סתם לבחינת תען לשוני אמרתך שבחינת תען כו' היינו שאמרתך ממש כמו שהתורה היא למעלה נמשך ומתלבש בפי' הלומד, וזהו ענין ואשים דברי ממש בפ"ך אלא שאני עונה אחר"ך. משא"כ בסתם עסק התורה היינו רק בחי' הארה מהדבור עליון שנמשך למטה. וזהו ההפרש בין שש"פ שנאמר עצרת להוי' אלקיך שהוא ענין ההמשכה בתורה שלמעלה. שמבחינת כי הוי' אלקיך אש אוכלה הוא כטבע האש להסתלק כו' יומשך להיות המשכה בתומ"צ. אבל עכ"ז אין המשכה זו עצמה כמו שהיא למעלה נמשך ונתגלה למטה כי אם רק בחי' נובלות כו'. אבל בשמיני עצרת שנאמר עצרת תהיה לכם היינו שהמשכה זו עצמה שלמעלה נמשך ונתגלה למטה (לכם ממש):

ביום השמיני עצרת תהיה לכם. ובכל המועדים כתיב ועשית פסח לה' אלקיך ועשית חג שבועות לה' אלקיך. ובסוכות כתיב בפ' אמור וחגותם אותו חג לה'. פי' שמביאין שמחה בהקב"ה כמאמר וישמחו בך ישראל מקדשי שמך שישראל מקדשי שמך מביאין

ע"י משה יהיו מבחי' עליונה יותר כו' וכמובן מ"ש סד"ה ועשית בגדי קדש הנ"ל בענין ג' מדרגות שיש במעשה המצות דרך כלל כו' ועמ"ש בביאור ע"פ ומראיך נאווה. באגה"ק הנ"ל משמע פי' וישם לדרך פעמיו על עליית התומ"צ ממטה למעלה, וזהו ע"ד פי' שני דהארז"ל בפ"י הספ"ד שם (דק"ט רע"א) דפי' דרכה היינו מקור שממנו נמשך בחי' מו"ס דעתיקא כו', אמנם לפמ"ש דפי' וישם לדרך היינו מלמעלה למטה עד בחינת סוף המעשה, זהו ע"פ פי' הראשון דהארז"ל הנ"ל] וזהו כי גבר עלינו חסדו ואמת ה' לעולם שנמשך אמת ה' מלמעלה למטה להתלבש בעולם ואין אמת אלא תורה כי מדת האהבה אע"פ שהיא לדבקה בו ממש אעפ"כ אינה רק אמת של האדם ואין זה עדיין אמת ה' כי אמת ה' היינו שהוא אחד ואין עוד ואין מי שיהאב כלל ולית מחשבה תפיסא ביה בעצמו ממש כביכול כ"א כאשר תפיסא בתורה שהיא רצונו ית' ואורייתא וקוב"ה כולא חד [ועמ"ש סד"ה וארא אל אברהם בפ"י ושמי הוי' לא נודעתי להם ומיש מזה שם בד"ה וידבר אלקים כו' וארא כו']. ולכן כתיב קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת זו תורה דוקא (וע' בסש"ב פ"ה בהגיה ועמ"ש ע"פ ויכתוב משה). וזהו תען לשוני אמרתך פי' תען כענין שאמרו עונה אחריו מה שהוא אומר לפי שאינו אומר בעצמו רק עונה אחר אחרים, כך התפלל דוד המע"ה בעד כללות ישראל המשורשים בנפשו תען לשוני אמרתך כי התורה היא אמרתך אשר אמרת ויצא כבר מפ"ך וגם עתה כן הוא כי בכל יום אנו מברכין נותן התורה שנותן לנו בכל יום כמ"ש ואשים דברי בפ"ך כו' אלא שאני עונה אחר"ך מה שאתה מוציא מפי שהוא התגלות דבר ה' באמרי פי בחי' ואמת ה' לעולם ואין אני עושה כלום אלא כמי שעונה למה שאחרים אומרים (וזהו מעלה יתירה ועצומה שבעסק התורה ולא הכל זוכים לזה וכמ"ש בד"ה המגביהי לשבת שזהו ענין רב יהודה שיש ב' בחינות בעסק התורה בחי' עבד כו' ע"ש. אלא שבשמע"צ זוכים נש"י ומקבלים בחינה זו להיות ואשים דברי ממש בפ"ך. ועיין בזהר בראשית (ה' ד' ע"ב) מענין ואשים דברי בפ"ך בפי' הרמ"ז שם. והיינו ע"י שמתחלה ובצל ידי כסיתך ז' ימי הסוכות צלא דמהימנותא וע' בסמוך). ומהיכן אזכה לכך מפני כי כל מצותיך צדק כי כל המצות הם המשכות לבחי' צדק שתהא מתעלה בבחי' לפניך יהלך ובפרטות ע"י מצות סוכה ולולב כנ"ל. ומשם נמשך בחי' וישם לדרך פעמיו שיתגלה סוף מעשה ודבר ה' בבחי' ואמת ה' לעולם. וזהו בחי' וה' האמירך היום שהוא מפעיל בך האמירה ומוציא מפ"ך:

ג' **וזהו** ביום השמיני שאחר ימי הסוכות שנמשך להם בחי' אהבה רבה בתענוגים הנ"ל בחי' כי גבר עלינו חסדו. ואזי ביום השמיני שהוא בחי' יותר גבוה ועליונה עצרת תהיה לכם שימשיך לכם בחי' ואמת ה' לעולם בחי' וה' האמירך וגו' והוא ענין בחי' נשיקין שהוא התקשרות חב"ד בחב"ד באחדות גמור. וזהו כלל גדול ועצה היעוצה גם בכל עסק התורה לידע נאמנה כי המשנה או הגמרא או הפוסקים אשר הוא לומד הנה היא כבר אמורה והיא היא דבר ה' ואינו אלא כעונה כנ"ל. אלא שבשמיני עצרת נעשית המשכה הזאת לבחי' זו כנ"ל. רק שמתחלה יקויים מ"ש מקודם את ה' האמרת היום ג"כ לשון מפעיל שאנו גורמים וממשיכים אמירת התורה וירידתה לתחתונים ע"י דביקות נפשותינו באור א"ס ב"ה באהבה רבה הנ"ל כנ"ל בענין עצרת לה' אלקיך. והענין הוא כמארז"ל כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו פי' שע"י אתערותא דלתתא אתערותא דלעילא ורוח אייתי רוח מלמטה למעלה ואמשיך רוח ודבר ה' מלמעלה למטה ונקרא כנגדו. לפי שאין ערך דיבור האדם ומחשבתו בעסק התורה לגבי דבר ה' הממשיך בשעה זו ולכן אינה מתלבשת בו ממש רק היא בבחי'

ומגמתו וחפצו, ויש ב' בחי' אלו הן בסור מרע הן בועשה טוב כי בסור מרע כתיב עונותיכם מבדילים כו' ובוועשה טוב הנה אומרים כל ברוך לך תכרע וכל קומה לפניך תשתחוה שיש ב' בחי' בחי' כריעה ובחינת השתחואה כי הנה כולם מקבלים עליהם עול מלכות שמים ומייחדים אותו בק"ש. אך לא כל אפי' שוין שיש מי שאינו נתפס כ"כ בלבו מקרב איש ולב עמוק עד כלות הנפש לבטל רצונו ממש עד שלא יהי' לו רצון אחר כלל זולת עבודתו ית' ותורת ה' להיות חפצו רק הוא על עמדו ומצבו יעמוד כמו קודם ק"ש ואינו אלא בחינת הודאה שמודה ומסכים בלבו שאין עוד מלבדו ואפס זולתו וכולא קמיה כלא חשיב אך לא אתכפייא סט"א להיות כל רצון הגוף וכחותיו נכנעים לעשות רצון נפשו האלהית באמת לאמתו ונקרא בחי' זו כריעה (וז"ש בזהר (בראשית דמ"ב ע"ב) הכא הכרעה והיינו בהיכל ההוד שהוא בחינת הודאה) שכורע על ברכיו שהם לבר מגופא שהגוף עומד על עמדו משא"כ ביטול רצונו לגמרי וכלות הנפש אליו ית' לדבקה בו בפנימיות נקודת לבו זה הוא בחי' השתחואה שכופף קומתו וראשו ששם מקור הדעת שרעותא דליבא נמשך מחמת שמקשר דעתו בחוץ בגדולת ה' ואזי נכנס בעומקא דליבא ונגע עד הנפש בחי' פנימית נקודת לבבו ממש עד שאתכפייא סט"א ואין לו רצון אחר כלל. וזהו וכל קומה לפניך תשתחוה שהקומה זקופה תלוי בנשיאת ראש שהוא ענין הדעת. (ועיין ממעלת השתחואה ברבות וירא פנ"ו ועמ"ש סד"ה והיה ביום ההוא יתקע בענין והשתחוו לה' וסד"ה והיה מדי חדש בענין להשתחוות לפני. וצ"ל מ"ש בזהר (בראשית דמ"ב ב) הכא השתחואה דהיינו בהיכל הנצח, ואפ"ל כי נצח הוא ענף החכמה שהיא בחי' ראייה שמוזה נמשך השתחואה וביטול כי אינו דומה שמיעה לראיה והיינו כי הוד ענף הבינה שהיא בחי' שמיעה כו', וז"ש בפע"ח ככוננת תפלת ערבית דשבת כי בחול איהי בהוד ובערבית דשבת גם איהי בנצח, והיינו לפי כי בשבת כתיב ויברך אלקים את יום השביעי וכנודע דברכה היא למעלה מבחי' הודאה וכמ"ש ע"פ ציון במשפט תפדה ע"ש. ויותר נראה עפ"מ"ש בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית שיש ב' בחינות בהשתחואה דהיינו השתחואה חיצונית שמכניע את הגוף שלא ימרוד במלך בפועל ממש אבל עיקר רצון ופנימית הנפש אינה מבוטלת כו' משא"כ ההשתחואה בבחי' פנימיות הוא בחי' בטל רצונך מפני רצונו שאין לו רצון וחפץ אחר כלל):

ג וזהו ענין כל סדר עבודה שמר"ה ועד יוה"כ"פ במלכיות זכרונות ושופרות ותפלות ותחנונים שמר"ה עד יוה"כ"פ לעלות מבחינת כריעה לבחי' השתחואה ואזי מתגלה ביום הכפורים פנימיות רצונו ואהבתו ית' ויאיר פניו אלינו אל תוך פנימיות נקודת הלב כמ"ש לך אמר לבי בקשו פני את פניך ה' אבקש פניך דייקא שהוא בחי' פנימיות אהבתו ית' ורצונו ית' והיינו על ידי התשובה, כי עיקר התשובה היא חרטה בלב דהיינו לעקור הרצון שלא ירצה עוד כלל לשוב לכסלה ועל ידי זה אתכפייא סט"א ונגלה כבוד ה' יאר ה' פניו כי רוצה ה' בעמו כמשל האדם שמוחל לחבירו אחר שמתחרט ומראה לו שאין לו רצון וחפץ עוד בדבר אשר זדה לו ועי"ז ירצה פניו וישוב וירחמהו. וזהו כל האזרח בישראל ישבו בסוכות. פי' האזרח מה שזורה ומאיר בישראל בתוך פנימיות נקודת הלב (עמ"ש ע"פ ראה אנכי בפי' לאיתו האורחי ובאגה"ק בסופו ע"פ וצדקה כנחל איתו) ישבו בסוכות זמן שמחתנו על ידי הארה והתגלות שנתגלה ביום הכפורים כנ"ל. וזהו ענין סדר נטילת לולב והאתרוג. כי הנה ארז"ל (במדבר רבה פ' אמור פרשה שלשים) פרי עץ הדר זה הקב"ה כו' וגם אמרו פרי עץ הדר הדר באילנו וכו' כי האדם עץ השדה. פי' האדם זה הקב"ה כמ"ש ועל דמות הכסא

השמחה כך ואין שמחה אלא ביין כמ"ש גבי יין המשמח אלקים ואנשים כו'. ולהבין זה איך הוא השמחה למעלה בו ית' שאין לו דמות הגוף וכו' (ועמ"ש ע"פ שוש אשיש בהוי'. וגבי פורים בפי' רננו צדיקים בהוי'). הנה כתיב בן חכם ישמח אב, פי' עד"מ אב שרוצה להבין חכמת בנו אזי מסתיר א"ע ממנו בכדי לידע ולהכיר חכמת הבן שיבין שההסתר וההעלם הזה אינו אלא בכדי שייבקשנו הבן וימצאנו ואז תגדל השמחה באביו בשביל חכמת בנו והכרתו בזה כי יחפשונו בחפש מחופש לרדוף אחריו. כך הנה כתיב בכסה ליום חגיניו שמסתיר ומכסה א"ע בר"ה בשביל שתגדל השמחה במועד חג הסוכות. וביאור הענין הזה כי הנה ר"ה הוא יום הדין ומשפט אלהי יעקב שמראה א"ע כאלו מסלק השראתו ואינו רוצה כ"א להיות דין ומשפט על אלהותו ית' איך לשכון ביעקב ומדקדקין על כל מעשי האדם להביא במשפט כל המשכות אלהותו שהמשיך כל אחד ואחד על נפשו לפי בחי' מדרגתו בשנה העבר' וכל מה שימשיך עליו עוד על להבא בשנה זו ואם הוא ראוי לכך והרי הוא כאלו מסתיר א"ע ממנו כו', אבל ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא כתיב בפי' וילך שבחי' ההסתר וההעלם בזה אינו בבחי' הסתר והעלם אמיתי על צד עצם ההעלם לומר שהוא תכלית כוונת המכוון ח"ו להיות כמו רוגג אמיתי ח"ו. אלא שכדי שייבקש פניו ולהתגלות גילוי אלקות ית' בחג הסוכות עשה כן שיהא שמחתנו שתתגדל השמחה בהתגלות מההעלם אל הגילוי. וזהו ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא דהיינו בחי' ועבד הלוי הוא שהוא בחינת יין המשמח אלקים ואנשים כמ"ש במ"א. ולכן אנו מבקשים פניו בכל התפלות ותחנונים שמראש השנה ועד יו"כ במלכיות זכרונות ושופרות וצוועקים מלך מלך להמשיך מלכותו עלינו מראש השנה ועד יו"כ דהיינו התגלות רצונו כמ"ש יאר ה' פניו אליך, שהוא עד"מ כמו כאשר יחטא איש לאיש הרי הוא ברוגג עמו, וכאשר הוא מבקש פניו מוחל לו ומעביר ממנו פניו של זעם ומראה לו פנים של אהבה ורצון להגלות לו אהבתו, כך השי"ת מוחל עוונות עמו ומעביר מהם הפנים של הרוגג וההסתר בהגלות נגלות עליהם אור פניו כמ"ש יאר ה' פניו אליך עד שבחג הסוכות נגלה כבוד ה' מההעלם אל הגילוי ולכן הוא זמן שמחתנו וז"ש ישא ה' פניו אליך. ישא מלשון הסתלקות ונשיאות פניו למעלה כלומר שמסלק עצמו כביכול ממנו ומתראה בפניו של רוגג ודין, וכל כך למה בשביל אליך דהיינו שיומשך גילוי אלקותו ית' מההעלם אל הגילוי ואז תהיה השמחה ביתר שאת, (ועיין מ"ש בד"ה ושאתם מים מענין בן חכם ישמח אב כו' ובוהר ח"א כ"ב א' ודף ס' ע"ב ח"ג ע"ד ב'). ודף רע"ט סע"ב):

ב והנה סיבה הגורמת ההעלם וההסתר הוא מ"ש עונותיכם מבדילים ביניכם כו'. וצריך להבין דהא כתיב גם חשך לא יחשיך ממך וליילה כיום יאיר כחשיכה כאורה ואיך העון שהוא חושך יהי' הבדל נגד אור ה'. אך יש ב' בחי' היינו בחי' חיצונית ובחינת פנימיות. חיצונית הוא שמהווה כל הנבראים מאין ליש ומחיה את כולם שהוא מבחי' חיצונית מלכותו ית' כמ"ש במ"א. ובבחי' זו אין הבדל והסתר מסתיר ומעלים אורו ית' כדכתיב מלא כל הארץ כבודו וכתיב ומלכותו בכל משלה, אך בחי' פנימית הוא ענין המשכות אלקותו וקדושתו עלינו מבחי' פנימיות רצונו ית' ובבחי' זו עונותיכם מבדילים ביניכם דוקא שלא יתגלה ויאיר ביניכם בתוך פנימי' נקודת הלב (ע' באגרת התשובה פד"ה, ועמ"ש בפי' תצוה ע"פ ועשית ציצן בפי' וענין מחיצה של ברזל המפסקת בין ישראל כו' ועמ"ש סד"ה למנצח על השמינית). כי הנה כתיב פנים בפנים וכו'. שגם באדם יש בחינות פנימיות וחיצוניות. חיצוניות הוא מ"ש כי פנו אלי עורף כו' וכמ"ש במ"א, ופנימיות נקרא מה שהוא עיקר רצונו

וזהו וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו לשמך מחמת שהלבבות ייראוך ומקבלים עול מלכותך עליהם אין שמחה וזמר רק בקרבו וכליות לבד (ועמ"ש מזה בפ' ואתחנן ע"פ וידעת היום). וזהו עצרת שנקלטת ומסתתרת השמחה וגילה בתוך בחי' אימת עול מלכות שמים שמקבל עליו כל השנה לקיום תר"ך מצות המלך באהבה וברצון (והמשכת היראה מבחי' כתר תורה יובן עוד ממ"ש בפ' מקץ בניאור ע"פ כי אתה נרי. וגבי שבועות בד"ה וידבר אלקים כו'. וממ"ש בד"ה תקעו בחדש בפ"י כי עמך הסליחה למען תורא. והנה צ"ל דלעיל ע"פ שוש אשיש נתבאר דבחי' גילה תגל נפשי זהו בחינת ראש השנה. אך המעיין בזהר (פ' פנחס דר"ד ע"ב) יבין הענין כי לפי דבעש"ת הוא בחינת שמאלו תחת לראשי מזה נמשך חרדה ויראה להיות גילו ברעדה ובסוכות לפי שהוא בחינת ימינו תחבקני ע"כ הוא בחי' שוש אשיש ושמחה אמנם שמיני עצרת דהא כדין זיווגא דגופא הוא בחי' תפארת וכולל חו"ג שהן תרין דרועין וכמ"ש בזהר תרומה (קע"ה ב') דאחיד להאי ואחיד להאי וע"כ מצד היותו כולל ב' הבחי' יחד השמחה היא בחי' גילה כו' כענין וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו לשמך (וכנ"ל) (יעיין בזהר ח"א ס"ד ב' מענין ביום השעי' דף ר"ח ב' ובסוף ח"א סס"י כ"ד וכ"ה. ח"ב קל"ה א' ח"ג צ"ו ב' ק"ד ב' רנ"ט ב' וד' רי"ד ע"ב):

קיצור ע"פ ביום השמע"צ כו' ובכל המועדים

(א) **פירוש** בן חכם ישמח אב כשהבן מבין שההסתר שאביו מסתיר א"ע ממנו הוא רק בכדי שיחפשונו. וזהו בכסא ר"ה יום הדין והוא ענין הנסירה בר"ה שהוא הסתלקות פנימיות המוחין מהמדות. אבל כוונת ההתכסות בשביל ליום חגנו הוא הגילוי בחג הסוכות והיינו ע"י שמחפשים ומבקשים פניו בעש"ת וזהו ישמח אב שמביאים שמחה בהקב"ה כמ"ש חג לה'. ועל דרך זה נאמר וחכיתי לה' המסתיר פניו מבית יעקב:

(ב) **והגורם** ההסתר הוא בחינת עוונותיכם מבדילים שלגבי בחי' הגילוי מפנימיות זהו מסך מבדיל וכעין משארז"ל בענין אור שנברא ביום ראשון וכיון שנסתכל במעשה כו' עמד וגנוז מהן ומעין זה יובן בגילוי פנימיות. שצ"ל ע"ד פנים בפנים דבר שגם באדם יש חיצוניות ופנימיות. והיינו אפילו בועשה טוב וזהו ההפרש בין בחי' וכל ברך לך תכרע שאינו אלא בחינת הודאה. וכורע על ברכיו שהן לבר מגופא. ובין וכל קומה לפניך תשתחוה. שכופף קומתו וראשו ששם מקור הדעת. ועד"ז ארז"ל שאין השכינה שורה אלא על בעלי קומה המכוון שיהיה בו בגילוי כל ע"ס שבנפש בבחינת וכל קומה לפניך תשתחוה:

(ג) **וזהו** סדר העבודה שמראש השנה עד יום הכפורים לעלות מבחינת כריעה לבחינת השתחוואה. וזהו ענין השתחוואות שבסדר עבודה במוסף דיום הכפורים ועי"ז נמשך יאר ה' פניו אליך. לפני הוי"ה תטהרו פנימיות שם הוי". וזהו ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר זה הקב"ה כו' וגם עץ הדר בחי' האדם עץ השדה. ופרי עץ הוא מקור נשמות הצדיקים שהוא בחינת הדר באילנו והלולב לו לב בחינת צור לבבי וחלקי אלקים לעולם וגם זאת קומתך דמתה לתמר בחינת וכל קומה לפניך תשתחוה. ושמחתם לפני ה' השמחה ע"י גילוי המוחין חב"ד כו' כי בן חכם ישמח אב שגם מוחין דאבא באים בגילוי כו'. וזהו ושמחתם כמו בהשכיל שכל חדש תתמלא תענוג ושמחה:

דמות כמראה אדם נמשל לעץ השדה והוא ענין עץ החיים כמ"ש במ"א (ועיין מזה בזהר אמור דצ"ו ע"ב ודצ"ו ע"א). והדר באילנו. הוא בחינת פנימיות האילן שהוא ענין פנימיות האהבה שיש להוי' עלינו כמ"ש לבבתי אחותי כלה כו', שהאהבה הוא עד"מ בבחי' פנימית נקודת הלב ישראל בתוונא דלבא יתבי ונפלאה אהבתו להם (וזה הוא מ"ש במ"ח מסכת אורות ז"א פ"ג משנה ז' ובפנימיותו כו' ונת' מזה לעיל בשה"ש ע"פ ששים המה כו' אחת היא יונתי תמתי ע"ש ביאור דברי המ"ח הנ"ל ותמתי תאומתי ע"ז מרמז ג"כ התיימת דלולב) והאתרוג מחברים אותו עם הלולב שהוא גבוה במינו דהיינו השרש המושרש למעלה העושה פרי למטה בישראל בחי' לו לב להיות לב א' לו ית' לבד ולדבקה בו דהיינו לבחינת עצמותו ומהותו ית' בדביקה וחשיקה מעומקא דלבא לקרא אליו לבי כמ"ש צור לבבי שהוא הוא כביכול פנימיות נקודת לבו ואין לי לב אחר אלא צור לבבי ומנענעים את הלולב לששה קצוות שהנענוע הוא ענין התעוררות (כמ"ש בספר עמק המלך שער שעשוע המלך, ועמ"ש בפ' שלה ע"פ אני כו' דפ' ציצית בפ"י ענין מארז"ל בשעה שישראל אומרים אמן יהא שמיא רבה מברך הקב"ה מנענע ראשו כו') והוא לעורר בהליכה לבחי' פנימית הדעת שהוא שורש המדות וקיומן המתגלים בלב שהם נמשכים ממנה ובהובאה לחוזה של אדם לפנימיות נקודת הלב של האדם בעצמו להיות לה האזרח בישראל שיהא זורח ומאיר בהתגלות לבו. וזהו ענין המועדים לשמחה שיהא שמחה לפניו ית' בהתגלות אהבתו מהעלם אל הגילוי וכמ"ש וחגותם אותו חג לה' כנ"ל:

ד **אך** ביום השמיני עצרת תהיה לכם כי יום השמיני הוא שמחת תורה. והתורה נקרא כתר כמאמר רז"ל כתר תורה וכן תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן עולים תר"ך. וכן אמרו רז"ל דאשתמש בתגא חלף זה המשתמש במי ששונה הלכות שנקראת תגא דמלכא והיינו עד"מ כמו המלך שאוהב אחד מאד ובשביל אהבתו נוטל כתר מעל ראשו ונותן לאוהבו, כך הנה באהבת ה' ובשמחתו ששמח נוטל כתרו כביכול מעל ראשו ונותן להם (ועמ"ש סד"ה יביאו לבוש מלכות) והיינו כתר תורה דאורייתא מחכמה נפקת אבל שרשה היא למעלה מעלה ממדריגת חכמה עילאה. וזהו וירם קרן כו' שנותן התרוממות גדולה עד אין קץ למעלה מעלה מבחי' גילוי אור פניו כו' (שבחי' הארת פנים הוא הארה בעלמא הנמשך מבחי' ז' דכתר תורה עמ"ש במ"א בניאור ע"פ אלה מסעי כו' ויכתוב משה. שבחי' אור פניו נקרא תיקון ואמת שנקרא חותמו של הקב"ה והחותם הוא בחי' עש"י לגבי עצמיות שמו הגדול. ועד"ז שמיני עצרת הוא למעלה מבחי' החותם דהוי"ר. וכמ"ש במ"א ע"פ צדקת פרונו כו' ועמ"ש בפ' וישב בד"ה בכ"ה בכסלו בחי' כובע ישועה להמשיך בחי' הדרת פנים. והיינו שבחי' כובע ישועה זהו מקור הדרת פנים ונק' עטרת תפארת שיבה כו' עטרת הוא בחי' כתר ועטרה) והיינו לפי שישראל עם קרובו. וזהו עצרת תהיה לכם פ"י עצרת כתר גומו כנישו שמתאסף ומתקבץ להיות לכם למשמרת לכל השנה קבלת מלכותו ית' בכתר תורה והיינו כמ"ש שום תשים עליך מלך שהוא על ידי התורה והמצות כי מצות מלך היא (וע' בזהר אמור דצ"ו סע"ב וע' לקמן ע"פ ביום השמיני שלח כו') ותהיה השמחה גדולה לאלהים יותר משמחת הנפש בדבקותה באלהים חיים עד שאין השמחה נקרא אלא בשם גילה (ע' בזהר ס"פ פנחס דרנ"ט ע"ב) פ"י שמחה היא מלשון התגלות החדוה וגילה הוא ענין שמחה אשר בקרבו. וכמ"ש בני ציון יגילו במלכם כי מפני אימת המלך נאסף השמחה בקרבו ולא תתראה החוצה (ועמ"ש ע"פ שוש אשיש כו' ותגל נפשי כו' ועמ"ש סד"ה ויהי בשלח פרעה):

שהוא להיות מה שלמטה נקרא אין ולמעלה נקרא בחי' יש. וכמ"ש להנחיל אהבי יש. (כי הרי ב' בחי' דעות הנ"ל הן בחי' יחודא עילאה שהוא שם הוי' ויחודא תתאה שמבחי' שם אלקים ואדנות המצמצם ומפריד להוות בחי' יש וכמ"ש סד"ה כי תשמע בקול, והנה ההלל הוא להמשיך ולהאיר במל' שהוא שם אדנות, כמ"ש הרמ"ז פ' אמור (תחלת דיצ"י), והארה זו היינו המשכה וגילוי שם הוי' בחי' יחודא עילאה וכמ"ש מזה סד"ה בכ"ה בכסלו. גם הוא כענין ועתה יגדל נא כח אדני. ועיין בפע"ח שער ר"ח פ"ב ולכן עי"ז נמשך גילוי ואמת ה' לעולם), ולכן אומרים אח"כ הודו לה' בחי' הודאה אליו ית' שלא כאשר נראה לעיני בשר שלנו, וזהו תתן אמת ליעקב כי יעקב הוא בחי' יוד עקב דהיינו י"ד הוא בחי' צמצום שירד ונתפשט בעקב וסוף המדרגות שנתגשמו, ואעפ"כ הקב"ה נותן אמת שיתגלה גם שם אמת ה' וכו' כנ"ל (ועמ"ש מענין תתן אמת ליעקב בביאור ע"פ אלה מסעי גבי ויכתוב משה). ומזה נמשך* להיות חסד לאברהם כו' פ"י חסד הוא המשכת המצות שכללותן הוא הצדקה וחסד ונמשך ונתלבש בחי' אמת ה' במעשה המצות שיהיה להם כח ועוז להיות באתערותא דלתתא תלוי אתעדל"ע שע"י מעשה הצדקה וחסד תחתון יתעורר כח חסד עליון וכן עדין בכל המצות, (כי אמת היינו תורה וזהו כי באור פניך נתן לנו תורת חיים אשר בחי' הארת פנים זהו אמת כמ"ש באד"ר (קל"ג ב) והתורה היא הנותן כח להיו' באתעדל"ת שע"י המצות אתעדל"ע כמ"ש לקמן א"כ מבחי' תתן אמת ליעקב נמשך בחי' וחסד לאברהם וזהו ענין חסד של אמת חסד דקשוט ע"ש באד"ר. וזהו כל ארחות ה' חסד ואמת וע' שם (דקכ"ט א), ועמ"ש בד"ה ואתחנן גבי אתה החלות ובענין ברכת המצות עיין שם):

ב **אך** להבין מאין הכח הזה להיות אתערותא דלעילא תלוי באתעדל"ת. ואיך יש יחוס ושייכות לנברא שהוא מחודש מאין ליש לעורר חסד עליון של הבורא ית' שמו הלא אין ערוך אליו ולית מחשבה תפיסא ביה כלל. הנה זה ביאר הכתוב אח"כ דכתיב אשר נשבעת לאבותינו פ"י לאבותינו הוא אהב' הטבעית המסותרת בלב כל אחד ואחד מישראל בכח וגם בפועל ממש במס"נ על קדה"ש שאהבה זו נקרא בשם אב שממנה התולדה לעשות מצות ומעשים טובים כי כל המצות הם בשביל לדבקה בו ית' וגם אהבה זו היא ירושה לנו מאבותינו. ובאהבה זו נמשך לנו הכח והעוז להיות תלוי אתערותא דלעילא באתעדל"ת ועי"ז ניתן הכח להמשיך ע"י מעשה המצות שע"י מצות מעשיות כמו ציצית של צמר תחתון מעורר ציצית עליונים וכן ע"י תפילין תחתונים מעורר תפילין עליונים. משא"כ אחד מעו"ג אע"פ שיתלבש בציצית ויניח תפילין לא ימשיך ולא יעורר כלום (ועמ"ש מזה בד"ה הבאים ישרש), לפי שכל אחד ואחד מישראל יש לו בנפשו אהבה הטבעית הזאת ואפילו חייבי כריתות דכתיב בהם ונכרתה הנפש ההיא מלפני אני ה' כו' שנכרתה הנפש היא משרשה ואין אהבה טבעית זו מתגלה בנפשו, מ"מ בשרשה למעלה נשאר בה בחי' אהבה טבעית אלא שאינה שורה ומתגלה בנפשם למטה כי הכרת תכרת וגו'. רק הוא בהעלם אצלו ויש לו בחי' לאבותינו וזכות אבות לא תמה כי אע"ג דאיהו לא חזי מזליה חזי פ"י מזליה הוא שרש נשמתו למעלה בחינת אין שהוא מזל לישראל כו'. כמ"ש במ"א ע"פ האזינו השמיים*. וע"ז אמר הפסוק כי אבי ואמי עובוני וה' יאספני ר"ל אפי' מי שאבד ממנו בחי' אב ואם שבו דהיינו שנתחייב כרת ונאבד בחי' אהבה טבעית שבו מלהיות שורה ומתגלה בנפשו מ"מ וה' יאספני הוא ע"י בחי' שרשו למעלה שיפול גם עליו בחי' לאבותינו. אך כיצד נמשך כח ועוז לאהבה טבעית זו לעורר את האהבה העליונה מפרש הכתוב אשר נשבעת לאבותינו נשבעת לשון נפעל וכן כל לשון שבועה מדבר בלשון נפעל כלומר שהתקשר א"ע בשבועה כמ"ש או השבע שבועה

(ד) **אך** ביום השמיני עצרת שהוא שמחת תורה היינו שמאיר בחי' כתר תורה שהוא למעלה מהמוחין כמו גלגלתא דחפ"א על מוחא ע"י שהוא מבחינה שלמעלה מהשכל המושג. עמ"ש בביאור ע"פ אני ה' אלקיכם דפרשת ציצית. וזהו וירם קרו. ואזי עצרת תהיה לכם כניסת ואסיפת המוחין תחת גלגלתא וכתר החופף עליהם בבחי' בטל רצונך לגמרי. ועמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו בענין כתר לשון כתר לי ועיר. ומ"ש סד"ה וידבר כו' במדבר סיני. בענין שאו את ראש כו' לגלגלתם מכן עשרים שנה כו' ע"ש, ופ"י עצרת שנקלטת ומסתרת השמחה בתוך בחי' אימת עול מלכות שמים עד שאין השמחה נקרא אלא בשם גילה ע"ד וכל הלכות יראוך וכל קרב וכליות יזמרו ועמ"ש מזה בד"ה וידעת היום והשבות. ואפ"ל מר"ה* עד שמע"צ הוא ג' כתרם. היינו בר"ה אמרו לפני מלכות זהו המשכת כתר מלכות. וביה"כ"פ כתר כהונה שנכנס הכה"ג לפני ולפנים וממשיך להיות וכל קומה לפניך תשתחוה. ועליות הנשמות ע"ד בהעלותך את הנרות אל מול פני כו' ואח"כ כתר תורה בשמע"צ הוא המשכה מלמעלה למטה. וגדול תלמוד* שמביא לידי מעשה בחינת כתר שם טוב. ויש להעיר לענין שלשה כתרם הן כו' וכתר שם טוב מעין מה שנתבאר בד"ה מי מנה כו' גבי פ"י רובע ישראל:

דרושים לשמ"ע

ביום השמיני עצרת תהיה לכם. הנה כתיב שמאלו תחת לראשי ויימינו תחבנני. להבין מהו תחת לראשי. הנה ארו"ל יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב. וכבר נתבאר פעמים רבות במ"א. וכעת יובן בהקדים מארו"ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה. והקושיא מפורסמת מאחר שעיקר מה שהתלמוד גדול הוא מחמת שמביא לידי מעשה א"כ אדרבה מזה הטעם עצמו הרי המעשה גדול. אך הנה צריך להבין מהות ענין המעשה כי רמ"ח פקודין אינון רמ"ח אברים דמלאכא, וצריך להבין מהו ענין ולשון אברים הלא אין לו דמות הגוף כו' וכתיב כי לא מחשבותי וכו' ולא דרכיכם וכו'. כן גבהו מחשבותי וכו'. אבל הענין הוא דכתיב תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם. ולהבין מהו האמת שהנביא משבח שניתן ליעקב מדת אמת (ועמ"ש מזה באגה"ק בד"ה וזרע צדקה שכו אמת). הנה כתיב כי אל דעות ה' פ"י שכולל ב' דיעות כי ממטה למעלה לפי מה שנראה לעיני בשר העולם הגשמי נראה ליש ודבר והרוחניות שלמעלה הוא בחי' אין ומה שלמעלה מעלה הוא בחי' אין יותר לפי שאינו מושג יותר. וכמ"ש והחכמה מאין תמצא. וכל זה הוא בערכנו אנחנו שוכני מטה. אבל לגבי קוב"ה דכולא קמיה כלא חשיב הוא להיפך שמלמעלה למטה הוא בחי' אין וכל מה שמשתלשל ויורד מטה מטה הוא יותר בחי' אין וכלא חשיב ממש כו'. וזהו שתקנו בתחלת פסוקי דזמרה לומר הודו לה' כו' וכן בסיום שמו"ע לומר מודים אנחנו לך כי לשון הודאה הוא כמו למשל האדם המודה לחבירו שמתחלה ה' נחלק עליו והיה לו סברא אחרת ואח"כ מודה שהאמת עם חבירו. וכך ע"י שיתבונן האדם שהאמת הוא דכולא קמיה כלא חשיב ומה שנראה העולם ליש ודבר הוא בערכנו מלובשים בגוף גשמי ורואים בעיני בשר גשמיים, אבל האמת הוא להפך ממה שנראה לעיני בשר אזי יודה על האמת. וז"ש בהלל ואמת ה' לעולם עולם הוא מלשון העלם וצמצום שיהיה נראה לעיני בשר מזרח ומערב כו' ובכל* זמן שתקנו לומר הלל הוא זמן התגלות אמת ה' שמלמעלה למטה